С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Пламен Александров Панайотов, член на научното жури в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор” – област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, специалност Наказателен процес, обявен от Института за държавата и правото при БАН в ДВ, бр. 87/31.10.2017 г., с кандидат доц. д-р Гергана Маринова Маринова

1. В конкурса за професор по наказателен процес в Института за държавата и правото при БАН доц. д-р Гергана Маринова Маринова е единствен кандидат. За участието си в него тя представя шест научни труда, които са публикувани след заемането на научната длъжност „доцент”. От тях един е хабилитационен труд – монографията „Споразумението в българския наказателен процес” /С. : Сиби, 2017, 200 с./, а останалите са научни статии.

2. Професионалният път на доц. д-р Гергана Маринова се характеризира преди всичко с изключително плодотворното съчетаване на научноизследователската, преподавателската и практическата й дейност. На това се дължи високият й експертен капацитет в областта на наказателноправните науки. Тя е магистър по право от СУ „Св. Кл. Охридски”. В периода 2000-2010 г. последователно е научен сътрудник III ст., научен сътрудник II ст. и научен сътрудник I ст. в Института за държавата и правото при БАН. От 2010 година е старши научен сътрудник II ст./доцент по наказателен процес. Същевременно от 2001 г. е последователно и – асистент, старши асистент, главен асистент и доцент в Академията на МВР. От 2005 година е доктор по право след успешно

защитена дисертация на тема „Мярката за неотклонение задържане под стража”.

Доц. д-р Гергана Маринова е осъществила специализации в областта на процесуалното и на материалното наказателно право в Италия, Германия, САЩ и Великобритания. Наред с това тя има значителна както по обхват, така и по резултати консултантска дейност като сътрудник и като главен експертен сътрудник в Народното събрание. Работила е и като член на Централната избирателна комисия в периода 2011-2014 г. Доц. д-р Гергана Маринова има множество публикации в авторитетни научни издания. Специално следва да се подчертае, че научните си достижения е използвала и при осъществяването на редица изследователски проекти, довели до значими не само теоретични, но и практически резултати.

3. Монографията „Споразумението в българския наказателен процес” е задълбочено, цялостно и актуално изследване. Структурата й включва увод, четири глави и заключение. Накрая са приложени резюме на английски език и библиография.

Предметът на изследването е очертан с изключителна прецизност. Тя се дължи на логически добре аргументираното място на споразумението сред диференцираните процедури по българския НПК. За целта най-напред се уточнява критерият за това, кои от особените правила по смисъла на част V от НПК могат и респективно – кои не могат да бъдат окачествени като диференцирани процедури /с. 11-13/. Изтъква се, че ключова характеристика на диференцираните процедури е целта им за ускоряване на процеса. От нея именно произтичат и другите им съществени особености – а/ ускоряването се постига чрез съкращаване на някои стадии или етапи и/или чрез опростяване на процесуалните форми; б/ те са годни да осигурят развитието и приключването на процеса, макар и не по общия, а по особен ред. Ето защо се подчертава, че не може да се говори за

диференцирани процедури при онези особени правила по смисъла на част V от НПК, при които е налице само несъществено отклонение от общите правила или когато те не представляват процедура, чийто предмет е разглеждането и решаването на наказателни дела. Съобразно посочения критерий авторката обособява като диференцирани процедури наред с решаването на делото със споразумение – бързото производство /Глава двадесет и четвърта от НПК/, съкратеното съдебно следствие в първата инстанция /Глава двадесет и седма от НПК/ и освобождаването от наказателна отговорност с налагане на административно наказание /Глава двадесет и осма от НПК/. Същевременно ясно обосновава, че извън кръга на диференцираните процедури остават – ускоряването на наказателното производство /Глава двадесет и шеста от НПК/; особените правила за разглеждане на дела за престъпления, извършени от непълнолетни /Глава тридесета от НПК/; особените правила за разглеждане на дела за престъпления, извършени от лица, които не владеят български език /Глава тридесета „а“ от НПК/; особените правила за разглеждане на дела, подсъдни на военните съдилища /Глава тридесет и първа от НПК/ и особените правила за разглеждане на дела, подсъдни на специализираните наказателни съдилища /Глава тридесет и първа „а“ от НПК/.

Възприетият логически добре обоснован подход при очертаване на предмета на изследването позволява на авторката по-нататък след кратък преглед на посочените категории особени правила по смисъла на част V от НПК /с. 13-36/ да съсредоточи вниманието си върху диференцираната процедура - решаване на делото със споразумение /Глава двадесет и девета от НПК/.

За високата научна и практическа стойност на осъщественото изследване способства не само прецизно очертаният му предмет. На всички основни въпроси, включени в този предмет, монографичният труд

предлага убедителни отговори. И това се дължи не само на високия професионален капацитет на авторката, нито само на ясния и точен език на изложението, характеризиращ се и с необходими уточнения на съдържанието и обема на използваните понятия /с. 129, бел. 126; с. 143; с. 156 и др./. От значение е и правилно избраната система от методи при осъществяване на изследването. Сред тях се открояват историческият, правнологическият и сравнителноправният методи на изследване. За постигнатите резултати допринася и детайлното познаване от авторката на относимата към разглежданите проблеми съдебна практика както на българските съдилища /с. 70, с. 101-102, с. 106, с. 123, с. 152, с. 156, с. 165-166, с. 168, с. 172-173, с.177, с. 184-186, с. 189-191/, така и на Европейския съд по правата на човека /с. 115, с. 122/. Следва изрично да се подчертае, че разглежданият труд е първото у нас монографично изследване, специално посветено на споразумението в наказателния процес.

Наред с посочените общи достойнства трудът се отличава и с множество конкретни приносни моменти, част от които са следните:

- изясняване на съществените признаци, характеризиращи съдържанието на понятието за диференцираната процедура – решаване на делото със споразумение /с. 30-31, с. 94, с. 121, с. 129/;

- основателна критика на новите правила по Глава двадесет и шеста от НПК, уреждащи ускоряването на наказателното производство, в сила от 05.11.2017 г. /с. 31-34, в това число със специален акцент в бел. 32 под линия/;

- класифициране на диференцираните процедури съобразно различни критерии, имащо не само теоретично, но и практическо значение /с. 37-39/;

- систематизиране на аргументите „за“ и „против“ диференциацията на наказателния процес /с. 43-46/;

- задълбочен сравнителноправен анализ на законодателството и съдебната практика относно споразумението в наказателния процес в три държави – Германия, Италия, САЩ /с. 47 и сл./. Обобщените резултатите от този анализ /с. 88-93/ се използват сполучливо впоследствие за допълнително обосноваване на тезите на авторката по дискусионни въпроси относно споразумението в българския наказателен процес;

- убедителна аргументация в подкрепа на тезата, че към решаване на делото със споразумение следва да се пристъпва най-рано след приключване на разследването и предявяването му /с. 103-105/;

- ясно разграничаване на два типа хипотези: а/ при които прокурорът е убеден във виновността на обвиняемия, но не е убеден, че ще успее да я докаже пред съда; б/ при които прокурорът се съмнява във виновността на обвиняемия. Подчертава се, че при втория тип хипотези обективната истина не е разкрита и обвинението не е доказано и ако това не може да се преодолее чрез разследване, досъдебното производство следва да се прекрати, а не делото да се решава със споразумение /с. 109/;

- обоснована критика на уредбата в българския НПК, според която правното положение на обвиняемия в процедурата по споразумение го характеризира и като обект, и като субект на тази процедура /с. 114 и сл./;

- систематизиране на гаранциите, при кумулативното съблюдаване на които ще се ограничи възможността при решаване на делото със споразумение да се осъди невинен човек /с. 119-121/;

- изясняване на непосредствените задачи на съдебното производство за одобряване на споразумението /с. 130 и сл./;

- аргументирано вземане на отношение по дискусионните въпроси, свързани с по-лекото наказание при споразумението и неговата законност /с. 138 и сл./;

- основателна критика на законодателното решение по чл. 384, ал. 3 от НПК, според което в случаите на постигане на споразумение след образуване на съдебното производство, съдът може да го одобри само след съгласието на всички страни /с. 157-159/;

- изясняване на въпроса какви промени в споразумението може да предлага съдът /с. 159 и сл./;

- обосноваване на тезата, че в производството по Глава двадесет и девета от НПК съдът следва да се произнася с присъда, а не с определение /с. 168 и сл./;

- направени са множество добре аргументирани предложения de lege ferenda /с. 22, с. 27, с. 29, с. 32-33, с. 96, с. 102, с. 117, с. 126, с. 135, с. 137, с. 149, с. 157, с. 173, с. 179 - бел. 179 под линия/.

Предвид очертаните приноси на хабилитационния труд несъмнено се налага изводът, че той е с голямо теоретично и практическо значение за формирането на съвременна наказателна политика относно диференцираната процедура – решаване на делото със споразумение.

4. За участието си в конкурса доц. д-р Гергана Маринова представя още пет научни публикации. Те са оригинални и съдържат съществени приноси в изследването на различни проблеми, които не са предмет на разгледания монографичен труд. Предлагат и път за решаването на разискваните проблеми, включително и чрез обосновани предложения de lege ferenda. Анализът и достигнатите изводи се основават на тълкуването

на разпоредби най-вече от три правопорядъка – националното право, международното право и правото на ЕС.

В статията „Директива 2010/64/ЕС на Европейския парламент и Съвета от 20 октомври 2010 г. относно правото на устен и писмен превод в наказателното производство и транспонирането й в българското законодателство“ /Норма, 2014, № 2/ след системно и задълбочено изследване се достига до извод, че регламентираните в нея задължителни стандарти не са транспонирани пълно и точно в българския НПК, въпреки предприетите в него промени през 2014 година.

В статията „Специалните разузнавателни средства и правото на зачитане на личния и семейния живот според чл. 8 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи“ /Правна мисъл, 2014, № 3/ въз основа на внимателен анализ се достига до извод, че все още българското законодателства не отговаря в разглежданата област на всички изисквания на Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи.

В статиите „Бързината на наказателния процес“ /Общество и право, 2016, № 8/; „Правна уредба на правомощията на касационната инстанция по наказателни дела“ /Общество и право, 2014, № 5/; „Уредбата на мерките за неотклонение в НПК“ /Общество и право, 2012, № 4/ са изследвани ключови въпроси на българското процесуално наказателно право. В първата въз основа на съответни статистически данни се опровергава разпространеното разбиране, че наказателните дела в България се разглеждат и решават бавно и правораздавателната система е неефективна. Във втората са анализирани правомощията на касационната инстанция - самостоятелно и съпоставително с правомощията на въззивния съд. Достига се до извод, че уредбата на правомощията на касационната инстанция се нуждае от усъвършенстване. В третата предмет на изследване

е уредбата на мерките за неотклонение в НПК. Акцентът е поставен върху онези норми, които пораждат проблеми, тъй като са непълни, неясни или противоречиви.

5. Като цяло научното творчество на доц. д-р Гергана Маринова следва да получи висока оценка поради изтъкнатото теоретично и практическо значение на нейните трудове. Те са новост в науката и са резултат на личната научноизследователска работа на авторката. Същевременно чрез тях тя демонстрира способността си да идентифицира важни за обществото проблеми, да ги изследва задълбочено и да предложи убедителни пътища за решаването им.

В заключение, имайки предвид изложените достойнства на научноизследователската, преподавателската и практическата дейност на доц. д-р Гергана Маринова, считам че тя отговаря на всички условия за заемане на академичната длъжност „професор" съгласно чл. 29, ал. 1 от Закона за развитие на академичния състав в Република България. Поради това убедено препоръчвам на научното жури да предложи на Научния съвет на Института за държавата и правото при БАН да избере за професор по наказателен процес доц. д-р Гергана Маринова Маринова.

гр. София Изготвил становището:

януари 2018 г. /проф. д-р Пламен Панайотов/